

Сызыны
3 жарты

Автор фотота.

★ ПАРТИЙНАЙ ОЛОХ: ОТЧУОТТАР, БЫБАРДАР ★

БЭЛЭМНЭЭНИНЭ КЫАЛЛЫБАТА

Бийылгы отчуоттуур-быбардыр хамлаанын ураты суолталаада ССКП Кийн Комитетин бу дыйл отырдаа ыйн 2 күнүзэ-бу уураагар тоһозолоон билиэтэммитэ. Онно этил-битин курдук, билигин, уларига түгү уреты ыраа-хан этебигар кийрбит иэ-мнэ, партийнай тэрилтэлэр-тэн, бары коммунистарган ытыллыбыт үлэни боч-чумнаахкы ырытан көрүү, бэйэ үлэтэгэр динг-наам критическэй, принципиаль-най сыана бэринин, үлэ-инини хайысхатын туһу-нан ынчичи-хоччу кэлсэтин эрэннэлэр.

Бу өртүнэн көрөр буол-лахха, «Мундаавайын» со-вохоник аппаратын сыах-таары партийнай тэрилтэ-тин соторутаагыта буолан аспыт отчуоттуур-быбар-дыр мунуаада бэстэн сыалын толору сыппата. Туох-ханык иннинэ, отчуо-ту бэлэмнээһингэ кингэ ак-тив, биридинлээн комму-нистар ситэ-хото ытыла-тахтарын кийирбит наа-да. Дингэр, отчуоту-бы-бары тэрийиник сибээс-тэн анал комиссияны үлэ-лэпит, биридинлээн ком-мунистары кытта өнөтө-

лааһыны, бэснээлээһини ыппыт, дьон этинин эр-дэттэн хомуйбут буоллар уолсай дьалаада быдан сүүйүүлээх буолуо этэ. Бир сыйлаах үлэ отчуотун секретарь Д. Г. Батарин су-руннээн бэйэтэ бэлэмнээтэ. Манна даяган сый кылаа-бынай мунуаадын тэрийин-гэ партия райкомун отде-лынан аһамыт табаарыс-тар мнэстэе тахсан бы-һаччы көмөнү өнөрбөтөх-торун итэбэс быһытылан бэлэтинбит.

Отчуотка партийнай тэ-рилтэ сый устата ыппыт үлэтин сорох өртө бала-чаа ытылла сатаата. Со-вох кэлигги ситиһиллэр-гэр уонна сирки өнөрүү, хайаһыныаһын сага ны-маларын олохтоон курдук кэскиллээх болпуруостары быһаарыа бу тэрилтэ-э үчүөккэ түрүк коммуни-стар сабыдыллар кырата суога сөпкө бэлэтиннэ. Ол эрэри отчуотка хайа-һыстыбаанай ис хоһоон-моох болпуруостары ыры-тын хомойуох иһин, элбэх мнэстэн ылла. Бир үк-сүн ол да иһин дакылааты тула кэлсэтин дараагы су-руннээн производствоннай, хайаһыстыбоннай болпу-

руостарга хайысхаларыа. Дингэр, холобур, өрөнд-най бэдэрэти кэлленин олохтоон проблемалар, экономиканы сайыннарыа атын да тутуох болпуруос-тара кэлсэтин сүрүн тема-тынэн буолуохтаах этэ. Маннаах партийнай тэрилтэ туох сабыдылаы өнөрдо, специалистары түмүүкэ, кинилэр оруолларын, эп-пизитинистарын урдэтингэ тугунан кытыһына—ити ту-һунан ынчичи-хоччу кэлсэ-тин сый кылаабынай мун-уаадын сүрүн сыалынан-соругунан буолуохтаах. Ол кыаллыбата дингэ билиннэ-хэ наада.

Дакылааты дүүллээһингэ ыттан барыта 10 киһи тыл эттэ. Ол иһигэр мунуааха ыгырыллыбыт партията суох специалистар эмэ-балача активнаадык ыты-тыллылар. Үгүстэр отчуот итэбэһи-быһааһы ыйан турэн, критическэйди ту-руоруллубатаахын итэбэс быһытынан бэлэтиэттилэр. Сорох коммунистар, ыр-дын, балачаа ытыһыны курдуктар эрэри, ол пар-тийнай тэрилтэ үлэтин дингээтиһи көрдөрбөт, уолсайынан, партийнай тэ-рилтэ сабыдылаа хайа-

һыстыба иннигэр түрүк иэскиллээх болпуруостары быһаарыага мунуаадык көстүбэт дингэ этин эмэ-бэлэ.

Дингэр, партийнай тэ-рилтэ ороһуохтаах, су-руннээхтээх болпуруоһа аһыйаа суох. Олортон специалистары сүүмэрдээ-һини, аттаран туруорууну да ылан көрүбүт. Ман-нык болпуруостарга кийн аппарат коммунистарын санаата түмүлүүх, юни-лэр этилэрэ үчүоттаныах түстөөх.

Аспыт отчуоттуур-бы-бардыр партийнай мун-уааха кийрбит критиче-скэй этилэр үчүоттаммыт былааннарытан сабалаан уураахтар туолууларын кө-рөр буоллаха, манна да-даны кырата суох итэбэ-с-тэр бааллар. Сорох уу-раахтар туолан иһиллэрин контуруола ситтэ суох. Партийнай тэрилтэ ылым-мыт былааннарытан сорох бочумнаах өртө эмэ-тэ буолбата. Холобур, бы-лаанга хас да коммуниһы отчуоттаты кийрбитэ да, кумааһыга хаалла. Итинни, итинтэн да атын итэбэстэр бу мунуааха ыһыһыны-лар.

Партийнай тэрилтэ бири сыйлааһы үлэтэ нортонон сыаналааһа. Секретарынан Д. Г. Батарин талыһына. Н. ХОЮТАНОВ.

Шефтээх Нерюнгрига

ГОРСОВЕТ СЕССИЯТА

Народнай депутаттар Не-рюнгри куораттаагы Со-веттарын уонарата суох сессията буолан ааста. Сессияга горсовет испол-номун быһбардааһын бол-пуруоһа көрүлүнэ.

Сессияны председате-лээчки И. Н. Лазарев аста. Кийн атырдаах ыйн 23 күнүгэр буолбут мунуааха депутаттар үс кандидатура-ны туруорбуттарын уонна куоластааһына кыллээргэ быһаарылыртарын туһунан эттэ: ССКП горкомун сек-ретаря Л. А. Торговкин, «Якутэнергострой» управ-лениетын начальнига Р. З. Хакимов, «Якутграждан-проект» институт Нерюн-григаагы филиалык дирек-тора В. Н. Колодезников. Кандидаттар автобиография-лара уонна быһбар иннинэ-э-һи платформалара куорат хайаһыгар бэлэтиэтэммитэ. Үлэ коллективтарыгар уонна быһбардыр уокуруктарга кандидаттар уонна горсовет депутаттарын быһбардаа-чылары кытта көрсүһүлэр-тэ тэриллэбитэ. Сессияга ол көрсүһүлэр түмүктэри-нэн кандидатураларга атын эти кийрбэтэ.

Туох-ханык иннинэ, куо-ластааһын бэрээдэтин, өһ-бэс дуу, кистэлэг дуу буолуохтааһын туһунан болпу-рус дүүлгэ туруорулунна. Сессия эрдэтээни мунуа-а-бар үгүс депутаттар быһ-бары кистэлэн куоластааһы-нын ытыааха дингэ эп-пизиттэрэ. Ол туһунан бу сы-рыыга эмэс этилэр. Ол эрэри биридинлээн канди-датураларан өһөбэс куоластаа-һыны ытыарга этин кийрбэтэ. Бу болпуруоһу дүүллээһэр кэмкэ горсовет 152 депу-татытан 102-тэ баара. Ки-нилэртэн 24-тэрэ эр өһ-бэс куоластааһыны ытыарга этилэр. Онон кистэлэг куоластааһыны ытыарга бы-һаарыллан, биэс киһитэн састааптаах счотнай комис-сия тэриллинэ.

Ити кийинтэн туруорул-лубут бу үс кандидатураны дүүллээһин сабалаанна. Он-но барыта 31 киһи кы-тыһыны ылла. Кистэлэг куо-ластааһын итиннигэ кингэ дүүллээһин кийинтэн саба-лалла. Онуоха барыта 107 депутат (хойутаан кэлбит 5 депутаты ааган туран) кы-тыһына. Куоластааһын түмү-гэ маннык буолла: В. Н. Ко-лодезников иһин—19, ута-ры—88. Л. А. Торговкин иһин—40, утары—67, Р. З. Хакимов иһин—47, утары—60.

Ити курдук претенде-нэртэн хайалара даданы куо-лаһы быһбар туһунан Саха АССР Сокуонугар ыйылар кээсэйинэн ылбата. Бу Со-куонга этиллэринэн, канди-дат депутаттар агардарыт-тан ордугун куолаһын ылыахтаах. Онон претен-дент 77-тэн итэбэһэ суох куолаһы ылар наада этэ. Сессия куоластааһын иһинс-түрүн ытыарга, бюллетен-

гэ арыы элбэх куолаһы ылбыт иһин киһини —т. т. Хакимов уонна Торговкин кыллээргэ быһаарда. Бу сырыыга кийлэртэн куола-стааһына кыттар депутат-тар куоластарын агарыттан ордугун ылбыттары талы-лабытынан аһылыахтаах.

Иһинс турга куоластааһын түмүгэ манни буолла: Л. А. Торговкин иһин—55, ута-ры—51, Р. З. Хакимов иһин—50, утары—56.

Онон, элбэх куолаһы ыл-бытынан, Нерюнгригаагы горисполком председатели-нэн Леонид Афанасьевич Торговкин быһбардааһыты-нан аһылар.

Сессияга түмүк тылы ССКП Нерюнгригаагы гор-комун секретаря, депутат В. П. Кудрин эттэ. Сессия үлэтигэр ССКП обкомун иһинс секретаря В. П. Шамшин, ССКП обко-мун иһинэн партийнай ко-миссия председателэ С. М. Евдокимов, Саха АССР Үлэ-бэ уонна социальнай болпу-рус тэрилтэ госуаственнай комитетин председателэ Я. А. Семенов кыттыны ы-лылар.

Леонид Афанасьевич Тор-говкин 1951 сыллааха Өлүө-хүмэ оройуонун Кыппаах бөһүөлэгэр төрөөбүтэ, ому-гунан саха, үрдүк үөрэх-тээх, 1978 сылтан ССКП чи-лэтиэ. Үлэтин стаһа —21 сыл. Бастаан Өлүөхүмэ оро-йуонун «Димитровская» совхозугар рабочаадаабыта. 1970 сыллааха Челябин-скаядааһы тааһааһысты-батын механизациялааһын уонна электрификациялаа-һын институтугар үөрэххэ кийрбэтэ. Ити институту 1975 сыллааха бүтэрэн таа хайаһыстыбатын инженер-электригин иэдэтин ылбыта. Онтон Сунтаарга «Сельхоз-техника» оройуонаагы хол-боһугар старшай инженер-электригинэн үлэлээбитэ. Сотору комсомольскай үлэ-бэ ылыллыбыта. ЫБСЛКС Сунтаардаагы райкомун тэ-рийэр отделын сибээһинсэ-йинэн, онтон комсомол Өлүөхүмэтээги райкомун инструкторынан үлэлээбитэ. Манна комсомол райкомун иһинс секретарынан, онтон бастагы секретарынан та-пыллыбыта.

Нерюнгрига 1982 сыл-лааха кэлбитэ, «Якутгострой» парткомун секретары солбуйааччынан үлэ-лээбитэ. 1985 сыллааха Ха-баровскайдааһы Үрдүкү партийнай оскуолаага үөрэх-тэ ытыллыбыта. Ону бүтэ-рээт ССКП Нерюнгригаагы горкомун пропагандаа уонна агитацияга отделын сибээһинсэйинэн бигэрэ-тиллибитэ. Аспыт сый сэ-тинимгэ буолбут партий-най конференцияда ССКП горномун секретарынан та-пыллыбыта.

(«Индустрия Севера» хайматтан).

ҮӨРЭНЭЭЧЧИЛЭРГЭ ҮТӨӨ БЭЛЭХ

Нерюнгрига балаан ыйн 1 күнүгэр Ленин проспектар 1688 үөрэнээч-чигэ суоттаммыт оскуо-ла аанын аста. Кийн исти-э-лэрин В. Н. Косенко би-ригээдэтэ таһан таһаарда. Чульманга эмэс аныгы-һы оскуола динтэ үлэбэ

кыллэрилиннэ. Манна хас да сыллааһыта эргэ оскуо-лалартан биридэстэрэ умай-быта. Билигин бэлтараа тыһыынча кэригэ оһо киз-куок кылаастарга кийрэтэ. Манна Г. С. Снарская бири-гээдэтэ үлэлээтэ.

Д. МАМАЕВ.

★ Тыа сирэ—ыччат романтиката ★

Оскуола туора туруо суохтаах

Быйыл оройуон оскуола-ларын бүтэрбиттэргэн фер-маза ахсааннаах оһо кэллэ. Учуттарлар өртүлэрттэн совхозтарга көмөлөһөргө өбөлөр өртөлорусгар ха-нын да агитация ытыллы-бата, сорох оскуолаларга совхоз үлэтигэр быһыла-нар туһунан санаалар үөс-кээн эрэллэр. Ол кдемо-кратияны олоххо кыллэри-ти дингэ аһаанна. Ити хэмгэ совхозтар кадр болпуруо-һугар хаһаангытаагар да ыраахан балаһыанньага кийрдиэр, отделекке ах-сын уончалыы үлэһит тий-бэт.

Кырдык, билигин оро-йуон фермаларыгар үлэ-лиир, олорор усулуобуйа быстар мөлхөх, манныксыт үлэтэ ыраахан. Ол эрэри бийиги, учууталлар, өбөлө-рү патриотизм, ийипит-аһалыт совхозка иһин тө-лөөһүн тыһыыгар ийиптэ-хит буолуо дуо?

Быйылгы Дингэ орто оскуолааһынан 21 оһо ос-куола төрөтүттэн быһа фермада тахсыбыта. Кийн-лэр, армияда ытырыллы-барбыт уолаттаран ураты, бары совхозка ситиһиллээ-хк үлэһини сылдыллар.

Эрилик Эристин аатынан совхоз Хадаардааһы от-делениетын Кууһума сайы-һыгар М. Егорова, старшай-даах М. Сокольников, С. Титова, Ф. Ксенофонтова, Ф. Осипова үтү ымыгар түстөөх былааннарын толо-рон иһэллэр. Кинилэри кыт-та бийиги орто оскуоланы бүтэрбит өбөлөр совхоз үлэтигэр куотунууларын туһунан кэлсэтиһит.

—Онууу бүтэрээччилэр фермада тахсыһыларын үгэс быһытынан хаалларыаха баар этэ,—диийлэр кыргыт-тар. Маннык хайысха туту-һулуубатааһына, эһингиттэн, үлэһини сылдыллар.

дьоһо бүтэһинэ, хотонго бири да эдэр манныксыт ордуо суога. Бийиги совхоз-ка үлэһин тахсыһыппытын ыратык да кэмсиммэллэ. Манна тахсан үлэ-хамнас дингэ тутун, харчы дингэ сыанатын биллэбит, үлэ, олох ырааханын эппитинэн-хаммытынэн боруобала-тыбыт, дингэ саныбыт. Кийн, дингэр, онус кылааһы бүтэ-рээт туохха дьобурдааһын, ханык кэһини залара сөбүн тутта быһаарыммыт. Холо-бур, бийиги ханык үөрэх-хэ кийриһипити сөбүн дьэ толкуйдоон эрэбит.

Кыргыттар кылааһынан хайда совхозка тахсыһыт-тарын туһунан маннык кэл-сиклэлэр:

—Бастаан, биллэн түрүк, кийнээх даданы хогоһо тахсан үлэһин санаа суога. Совхоз салайааччылары, специалистара, учууталлар-быт эрдэттэн фермада ыгыран агитациялаабыта-ра 7 үөрэххэ дьобурдаах орой үөрэххэ туттарсаппа-рыгар кингүлүүххэ сөп дингэ буолбута. Ол эрэри бийиги, сүбэлээһин баран, үчүгэй, кыһаан оһо дингэ араарсыһына, бары туту-һулуубуту тахсарга быһаарым-мыллыт. Арай бири табаа-рыһыппын дьэ кэргэнгэр балаһыанньата уустугун иһин үөрэххэ ыппыппыт.

Совхоз дирекциятын ыт-та дуоһаардаһарытыгар хайаан да кылааһынан Не-рюнгри куоракка сырыты-һааралларын, олорор усу-луобуйабытын үчүгэйди кө-рөөлөрүн, телекээр, холо-дильник буулаһарын, маһы-нан толору хаачыһалларын ирдээбэллэ. Билигин бийи-ги өбөлөрбүт, армияда бар-быт уолаттарын ураты, ба-ры совхоз араас фермаларыгар кыһаанга суохтук үлэһини сылдыллар.

Эдэр манныксыттар ыч-

чат ферма үлэһиттэн тоһо куотунарын биричинистин туһунан маннык санаалаах-тар: «Фермада үлэһин оһус ыраахан, сөптөөх усулуобуйа суох. Быһаарыһын, холо-бур, бэрэбэ тыһыны хотон-го үлэлээбэллэ. Үлэһини сылдыһаммыт бэл ыскаан буотабытын көөннөр-бөһө уган иткэр этибит. Ыланныксыт үлэһин бири сөһмөй ыраахана—солбуга суох үлэлээһин. Кийн өрө-бөккө, кыратык эмэ сы-һаанмааха үлэлээтэһингэ хал буолар. Бөһүөлэгэ араа-һынай үчүгэй кийнэлэр, кон-цертар буолаллар. Олортон эи матарга тийээһин, бэл сорох улахан бырааһын-ныктыгар солбук суох буол-лар. Аны эдэр ыччаты кыт-та спортнайа күрэхтэһин-лэргэ, концерттарга кыттар кыһаан суох, сыйаппа түс-тэһинэ, ыһааһын бырааһан ханна барыаһы дингэ буолар.

Ыланныксыкка сайылыкка олорор кэм —сөһмөй үтөү кэм. Ол эрэри күһүвүрү тү-бүк эмэс элбири. Ордук суол-һин аһааннааһына. Хо-лобур, билигин бийиги үтү таһар автомашинна сылды-һааһыгар үлүлүтүн ыһаан кэ-нинтэн хойукка дингэ бэйэ-бит сэллэһээтэрдийбит. Хо-тон үлэтэ төһө да итинник ырааханын иһин хас бири-дин иһин иһин сый үлэлээн төрөөбүт совхозугар көмө-лөһүүн сөп. Үс сый уһун дингэ саныбытыт.

Кыргыттар бэйэн дуоһа-бардарын толорон баран үрдүкү үөрэххэ туттарсар санаалаахтар. Үлэлэрин быһыһыгар түстүк кийнэ-гэ аһааллар, үөрэххэ кийрээргэ бэлэмнээһинлэр.

Кинилэр бэйэлэрэ тал-тыр илэлэрин ыһаатара дингэ эрэннээһи баһарыллар. Оттон хойут идэ ылан үөр-эхтээх, үлэһит дьон буол-лаһтарына, төрөөбүт совхоз-лугугар ыраахан хамыгар көмөлөһүлүүт дингэ өйдүү-санын сылдыһахтар.

Б. ПАВЛОВ.

Биһиэхэ

эпизеттииллэр

Хайаһа бу дыйл атыр-дах ыйн 10 күнүзэһи нүөмэригэр «Тэрээһин мө-лөтө» дингэ төбөлөөх крити-ческэй сурук бэлэтиэтэммитэ уонна дьаһал ыһааһы ытыллыбыта. Онуоха аа-тостация начальнига таб. В. В. САВВИН маннык эп-пизити кыллэрдэ:

«Сурук сорох бири-чинилэрин үчүгэйдики-нигэн-тоһон көрбөккө бэ-риллэбит. Кырдык, түөрт техника кэлбитэ. Ону кадр-дарбыт опыта суохтарыт-тан, көрүмэттэрттэн-ис-тиммэттэрттэн айгыратты-лар. Сурук автора сайын-гы иһин ыһаа соһотобун хаалан баран, иһилиһиннэ-һин тааһыһына аахайым-тыта суох сыһааннаһыта, араас бирчинилэлэри түмү-лүк туттан бэс ыһагар 5, от ыһагар 4 күн үлэлээб-итэ. Пассажирдарга куруу-байдык сыһааннаһар, атыр-дах ыйн 2 күнүгэр Ал-лараа бэстээххэ барыах-таах биллэттээх иһин киһи-ни хаалларан барбыт тү-бэлтэти эмэс баар.

Шофер Е. И. Лаврентьев олохтоох салалтаны бил-лэмтэ, талбытынан сылды-һын сөбүлүүр. Сорох тү-бэлтээ пассажирдары ба-лыһар суолга турунар. Ыраах командироваа сылдыһан путеска сурулу-батах сиргэ экскурсаннары тһардэттэһэн баран, боро-гуоннарын талбытынан этэн хармааныгар үтүбүт түбэлтэти эмэс суох буол-батах.

Кадр болпуруоһа эрдэт-тэн олохтоохтук быһаары-лыбатаа тэрилтэ үлэтигэр-хамнаһыгар охсуулаах буолла. Шофердарынан түбэһинэ дьонун ыһаабыт техниканы айгыратыһа, үлэ дьисциплиниһитин ту-тустат буолууга тһарта.

РЕДАКЦИЯ ПОЧТАТЫТТАН

СӨБҮЛЭЭН ИСТЭБИТ

Билигин, уларьта тутуу хэмжээр, ийтинээрэн-биллэрэн ийин хаааггытаагар даван улахан суолталаах. Маныаха «Сага олох» хаааггыт редакциятын редакциформацияса отдела (сэбиздессэй С. А. Попов), мин санаабаар, олус табылган, сүннүүнэн сөпкө үлэлир дикл. Билигизиллэн бабарабын.

Оройуон ийигэр буолар отчуоттар-быыбардар, партиянай конференциялар, пленумнар, мунууахтар тутуу сирдатыллан ийэлэр, дыкыа-уокка олорор ийр-дыаастар маны истэриб-биллэрбит наадалаах. Кэлиги ийигэр оройуон: селайааччылар, соахостар, тэрмээлэр директордар, манныксыттар, механикатордар, а. д. а. үлэиттэр тыл экилэрэ үксээтэ. Этиилэр критическэй тыл-наахтар, баары кырдыгынан, тулсарыта суох этиллэрэ бары өртүгүн туһалаах эрэ буолуон сөп.

Билигин олохтоох радиотан биллэрбит, истэн арап-дынарбыт элбэх. Ойон киин үлэтигэр көмөлөһөр наадалаах буолсу дин саныбын. Агардас үлэ-хамнас эрэ туһунан буолбакка, оройуон спортивной историтыттан, киин биллэлээх дьонун туһунан ийитинириллэр оройуон кыахтаах дьон билигизэ азыаа суохтар. Бу отдел үлэти олохтоох радиоса эрэ матырыйаалы бэлэм-изийинэн мукурдаммат, ону тэҥ оройуон сонунун республика радиотыгэр биирэр, хаһыаттарга таһаартарар. Ити үлэ дьонун үөрдэр, ситиһиллэрэ өрө күүрдэр.

Быйыл отдел сэбиздессэй Семен Андреевич Попов Саха АССР Министр-дэрин Советын телевиденияса уонна радиоса, Государственной комитетин Бочуотунуу грамотатынан наадалаах.

Бу сыл радионан биз-

ринтэн ордуу кууча на-руотун биллэлээх суруйааччыга, кинорежиссера В. М. Шуклинга анааах биирини, Г. И. Шахурдина кондери, оройуонга оттоонун хааагытын, бурдук хомуурун тустарынан бары кэрэксэн ийитим. Бииригэр, урукку сыллардаагыта холооттоох, биллэрдики болдомтону тардар гына түбүстүлэр дикл билигизтэх тустаахпыт. Маны өссө тийимтэ, өссө деловой буолар гына партия уонна комсомол райкомнара кыппылаахтар, кыттыахтар, радионан на-руонка далаа олохтоох-тара дикл эрэнэбин.

Радионан биириги лики-лара мөлүтүк, ирдэбил-гэ элпизтээбэт гына үлэ-лиллэр. Үгүс кэлигизтэр олохтоохторо олохтоох биирини истэ ийитэр. Ийикитин сэбээс оройуоннаагы уула мана болдомтотун уураа наада.

И. ЕГОРОВ.

Чурапчы с.

Чэлчэтэр туһуттан

Чурапчытаагы киин пекарня оройуон ийи соах-хун, Чурапчы салкыныаэтин олохтоохторун ийизбинэн хааачыйар. Өрөбүл күнэ суох чаас да тохтообойхо, күүстэри-түүнэри смена-нан үлэлир. Бурдугу си-дэлээһин, олохтор электри-чество күүһүнэн үлэлил-лэр. Билэри анал үөрэх-тээх механик С. Моместы-ров хөрөн үлэлтэр. Киин үлэтигэр үтүө сыһааннаах дикл билиги сыһаагыбыт. Ол гынан баран тохтоло суох үлэлин тулар аге-раттарга, мотурдорго саа-

халпаны ханна барыйт. Алдыагы күнүс үлэ-биз-ригизтигэр табыстаагы, механикыт баар буолан тутуу көмөлөһөр. Оттон үлэ-чаааһын кэминтэ, түүн эбэтэр өрөбүл күннэргэ тохтоотуруна эрэ буолар. Телефонунан суһалын-ыгыраахытын, квартира-тыгэр телефона суох. Диклэ пекарняттан ыраах буолар, сатыы баран ыгы-рарга олус эрйдээх. Ити кэмингэ охсумбут тиксэ аһыйар, олоххо угуллубут киллэби уот сир, өрөсүот бөгө тахсар.

Билиги эрйибитин чэлчэ-тэр туһуттан механикыт квартиратыгэр телефон киллэрэргэ сибээс үлэлин начальнигыттан В. Е. Еф-ремовтан көрдөһөбүт.

Пекарня коллектива.

Кэлэр кэм айанныта миннээхтээх миннэти бик-нир.

П. Оконешников
фотоэтида.

Сүгүн-сабын үлэлээбэт

«Чурапчы» соахот Ула-хан Күөлүгэби унааастар чорон соботох теле-фоннаахпыт. Онтукыт сүгүн-сабын үлэлээбэт. Са-бынын—ордуу ардаахтар, тыааах күннэргэ—иы-чып барар. Оттон ону на-рер-истэр киин баара, хо-мойуох ийин, эмиз били-бэт. Радиобит сагарбата-ба, омуна суох, ийикс сы-ла буолан эрэр. Оттон Уһун Күөлгэ сакара тулар. Улахан Күөл Уһун Күөлтэн 8-9 эрэ биэрэст. Ол ийи ардыгэр телефон, радио линиятын көрөр, оройуон кыаллыбата дьэ сүрдээх.

Маниа сэрин ветераннара үһүөлэр. Киинлэр дыкыла-ригэр телефон киллэрэргэ туруорсубуттара кыаллыба-та.

Билиги кырыи уулааста-пыт «мунууга» хаалла дуу? Н. МАКАРОВ,
рабочай.

Толору төлөтүөххэ

Тикс ырыыта—ханна барытыгар олус дэлэбит кырыи. Билиги да Мында-бавыйыт дьонун ити ы-рыи мөллөт.

Быйыл саас бэйэбит өбүбүт Василий Ильич Ег-ров кэргэниини тикс врач-тарынан ананан кэлбиттэ-рэ. Адыах кэм ийигэрэл-бэх киин тинни шлыттар-га, оройуоннара. Кырды-бастыһын-эдрэдин махтал-ыт, үөрүүбүт улахан. Ол гынан баран киини наа-далаах специалисттарга би-лиги селайааччыларбыт ах-сыныкы ыйтан хамаастарын мунууларан быйыра ийитэр, наһаа түбүктээх, уустук үлэин наа-көп, өлөһөн эитэнэр дьон, би-лиги, толору хамнаһы аа-дан биэрбэтэригэр хо-мойобут.

Маниа дьэстэн этэххэ, «Мындаааһын» соахот са-лаптата уонна Совет ис-полкома үлэит кадрга са-ба суохтук сыһааннаа-лар, иитэ-үөрэтэ саабаат-тар.

А. ТРИТОНОВА,
пенсионер.

Б ИЙИГИ өбүгэлэрбит ти-миртэн, мастан, көмүс-тэн, алтанан, хорбондуу-тан, туйотун уонна туостан араас кээдэрэй олоху-тары оройуоннара. Оттон оннук олохуулар толору кистэлэннэрэ аралла ийи-тэр. Саамай сүдүгү да чороннор элгэ ойуу-лаах буолаллар. Бу ойуу хаа биирдик көрүнэ түө эрэ суолталааһын, туу эрэ кэлсир ис хоһооннобуун, хомойуох ийи, соахотор биллэллэр. Саамай ойуу-лар суолталаах толору бил-лэллэрэ, үөрэтиллэллэрэ

ийин—бу оорууонан уонна кистэлэннэр кээргэтиллэ-бит тэһин. Уһаа эталлэбит адыах холобуурдарынан түмүктэн элгэтинэ, саа-мар бэрт биллэргиттэн ойуулаан оройуон дьабуу-даахтара төстөр. 1660—1661 с. с. Саха сиринэр полскай байыаһына билигизнэй Адам Каменская кэлэ сылдаан бэйэтин дьоннигэр «Саха дьахталлара нугаахтарыгар көмүс тэриэлкэ сааа ытар-баны, сүүстэригэр төгүрүк туһахтаны, мооннууларыгар алтан ийи кэтэллэр» дикл сүрүбүт. Алтан ийи ийи-

дэхтик тутуллар. Ийин кэ-биэр курдук олохуулаах. Уратыта дикл сүһүөхтэрэ ийитинэн ахаана элбэх, 12 кээкээ тикэр. Кылдыгына ийинириллэр сиринэн үс сүрүн ооруулаах сүһүөх-тэрдээх. Бу сүһүөхтэртэн кэллим кэти сүһүөхтэр, 12 кээкэ сүһүөхтэр туһаллар. Уһун сүһүөх ийи өртүнэн түһэрлэр. Оройуон ула-хан 4 кыра сүһүөхтэр уст-ларын сааа усталаах, 6 сү-һүөх туоратын сааа туора-лаах ийи суолталаах ий-лим баар буолар. Бу кэллим үһэ-алларе быыстара ти-пилик оорууонан ийини-риллэр, «Күнэ аныгар са-гыи алга сүһүөх түһэр. Он-тон «харыи» кээкээ дикл олохуулар. Кэлин кэбиэр уһуна эмиз ону кэтэр дьахтар угуллубутан туу-луктаах.

Ийин кэбиэр хаа биир-дик сүһүөхтэрэ кэллим, кы-ра да сүһүөхтэрэ барыта ойуулаах буолаллар. Ону солотуу дикл. Солотуу хайаа олохууларын кистэ-лээх цуолкаа ханна да сүрүлүбүт. Ити биллэргэ сахалар кистэлэннэрэ быһылаах. Арай солотуу туһунан В. Ливиндин уон а В. Сорошевская суруйан, билигизтэн турулар. Солотуу нымата ийи аны буол-лар. Ол эрээри сахалар Ливиндин суруйбут нымата-тын оройуоннор эбит.

Туос ийит. Сахалар ийи-тэрэ диклэр, 30—45 литр истээх саар ыааһаттан 100—200 грамм истээх туос ийиксэ, чухордо тийэ. Кылынан биир сизинэн ооннуурдари оройуон-лоро. Сити хатан тигэллэр, ийиксэ тигэр сийтэрэ барыта араас суолталаах ааттаах буолар: «охторуу»; «иыла тардыи»; «нураа-лыи» сийтэр; «кагалы»; «хабарданыи»; «кутууох суолаа»; «субуруучу аны-ныи»; «обус ийиктэи»; «кутууох хаааһытаа»; «иийи-нэри аныыи»; «кууууууу ха-рааа». Туос ийит араас сийтэрэ бэйэте тусла араас көстүүнү биэрэллэр, оһуору саааталлар, кээргэл курдук көстөллөр. Ийитэ-рин телебинан ийиллэр, оорууонан, сукуна бытар-хайынан, сизинэн кээдэ-рээдээн эбэн кээргэллэр.

Билигин даагы туос ийи-тин көмүтү үлэнар, чорон оройуон кырдьаастар, ады-ах да буоллаллар, баа-лар. Киинлэр кэлэр ийи-ка бэйэлэрин ийэлэрин хаалларыахтары наада этэ. Бу үтүө үгэстэри үйэтигэ-бит, тэһитэн ийиэбит.

В. ХОНОЕХОВ.
[«Коммунист хаһыат-тан кылгатын»].

Умнуллубаталлар ханнык

Саха олохууларын туһунан кылгас бэлиэтээһиннэр

буоллар, кэлэр көлүөнэ ийичааха өбүгэлэрбит ис-кусстволара өйдөбүннүк буолан үйэлэргэ хаааа этэ.

Мин бэрт кылгастык са-халар тийиртэн, мастан, ал-танан, көмүстэн үлэлэри-тэн билигизирим этэ.

Сахалар—бэрт биллэ-ргиттан уус тарбахтаах дьон-нордохтун оройуон. Саха олохтоотун ылан көрдөххө, олоххо бухатыыра, айыи адыаһын ийитэ таһаа-са-ба, туттар тэриэлэ, ийи-тэриэлэ, диклэтин-уотун тэ-риэлэ барыта цуолкайдык этиллэр. Холобуу, «Ханас оройуонгар ханырдаах хап-пахыта көһүнэ, кичээтэн көрдөххө, алта хос дьаа-таллаа хара куйаах...» («Нуу-гун боотуру» олохтоотун). Олоххо хаппахыи «ха-нырдаах» диклэти, бу-ка, кээргэллээх, ойуулаах дикл өйдөбүллээх буолуон сөп. 1948 сыллааха архе-логическэй хаһыыга туостан олохуулубут аан көстүбүтэ биллэр. Ол ураа хаппа-хыи эбэтэр бийтэр аана буолуон сөп. Киин тас өр-түнэн тэһитэ быһыллан ойуулаах, сааа ууруллубут хос туостаах, тийиртэн оло-хуулубут төгүрүк уонна төөрт мунуу кээргэллээх.

Биллэр сааа олохтоотуу-бухатыыра хайаан да куйа-х-таах буолара кимиксэ ба-рытыгар биллэр. Умной-дар суруйалларынан, куйа-би орус тийиртэн хаа да хос гына дьааһаа, хатымс бааһы үөһүнэн сизиннэн оройуоннор эбит. Улуу бу-хатыыра куйааа төбүс хос буолара үһү.

«Төрбө тэһини» дикл та-лы ылан көрдөххө, мана «төрбө» дикл халлаан күү-бүн эбэтэр от күүбүн бэ-лигизир тыл, коллоон дикл өйдөбүллээх. Төрбө тэ-

кэлин кэбиэр ийиллэр. Оннук кээргэллэр тустары-нан XVII—XVIII үйэлэрдээ-би архивка сурулаа сым-дээр. XIX үйэ сааа кээ-ргэллэр туһунан А. Ф. Ми-шендорф уонна В. Л. Се-рошевская бэлиэтээһиннэр-дээхтэр.

Сурукка биллэринэн, са-халар X—XII үйэлэргэ ти-миртэн улааран уһааллар эбит. Ол кэмтэн ыла сааа быһаа, араас атын оло-хуулар, кээргэлэ, аты бок-куоптуулар кээргэлэ бил-либит. 1647 сыллааха В. Пушкин дикл воевода Си-бирдээги дьааһаа сааа уустара туттар тийирдэрэ бастык хаааһытааах, ону бэрэбизкэлээххэ наа-да диклэбит. Сааа тийири хосотон булуута XIX үйэ дикл сүтэн хаалбатах. Ти-мири тэҥ сахалар алтаны, көмүтү, хорбондуу бу-лан тутуллар. Сааа туу-саага үлэтинэн ийи, кэлин кэбиэр буолар, ол кыл-дыыга ийинириллэр.

Кылдыы. Кылдыы ал-танан эбэтэр уруу көмүс-тэн олохуулар. Эрийи кылдыы баар. Бу—эр-дьон кэтэр кээргэллэр. Дьахтар кэтэр кылдыыта хаппаага олохуулаах уонна орнаман-наах буолар. Кылдыыга сүрүн кэлин сүһүөх ийи-кээргэллэр. Оттон алларе өртүгэр алта кээргэлэ на-мыгга сүһүөхтэр туһаллар. Бу намыгга сүһүөх ахаана кээргэл тахсар дьахтар үгүсөа тоһо улаханиттан кыратыттан тутулуктаах. Хаа биирдик сүһүөх хайаан да ийилин үүттээх. Бу үү-тэри тийиллэртэр холбуу-лар. Ардыгар сүһүөхтэр тийиллэртэр оорууонан сол-буллэр. Ол эрээри барыта оорууо буолбатах. Оорууо кээргэл быһыыһынан са-

Ол-бу туһунан

Яло-честар биллэргиттан дикл саастаах япончтар 13 ийигэ, оттон японка-адыаһыттан-алларе, оройу-айууну утары охсуһар про-блема хаһан да турбат этэ. Тахсан эрэр күл дойдуту-гар европскай куукуна кээргэл тардаммыттан ыла барыта уларыта. Спе-циалистар бэлигизиллэри-нэн, бүгүн 30-тан 40-гар

дикл саастаах япончтар 13 ийигэ, оттон японка-адыаһыттан-алларе, оройу-айууттан эрйдэнэллэр. Ону тэҥ билигизтэн эдэр дьон, үгүсхтарынан улааһыттарын да ийи, уон сылааһы биир дойдулаахтарыттан үтүс өртүнэн мөлүтүлэр. [«Советская Россия» хаһыаттан].

Биллэриилэр

«Сага олох» хаһыат ре-дакцията бастааһынан үлэсэ көчөгөргө наадылар. Үлэлэн баалаахтар кэлэн биллэрт.

Чурапчытаагы кырааи үөрэтэр музей, өрөмүөн мытылларынан, балаган ийи 15 күнүттэн 30 кү-нүгэр дикл үлэлээбэт. Музей администрацията.

РЕДАКТОР П. И. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапчы, ул. Карла Маркса, 26 пав. ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отделе—21-265, общий—21-505.

«САНГА ОЛОХ» [«НОВАЯ ЖИЗНЬ»] — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов.

Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, 1157 экз. Индекс газеты 34967. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж—четвергач и субботах.

Чурапчинская районная типография Госиздата ЯАССР.

с. Чурапчы, улица Карла Маркса, 26 пав.